

УДК 159.923.2

**Олексенко Роман (Мелітополь, Україна) - ТВОРЧИСТЬ ЯК МАТРИЦЯ
ДЯЛЬНІСНО-АКТИВНОГО СПОСОБУ БУТТЯ ЛЮДИНИ В
ІНФОРМАЦІЙНОМУ СВІТІ**

Сучасне суспільство втратило свої ціннісні орієнтири як компонент системи-моделі регуляції поведінки суб'єкта зі сторони соціуму-держави через посередництво соціонормативів. Молодь не хоче бути схожою на

робітничий клас, інженерів, лікарів, вчителів, на людину, що працює на землі! Сучасна молодь хоче бути схожа на зірок шоу-бізнесу, які отримують великі гроші живуть аж ніяк не так як звичайна середньостатистична людина. Виникає справедливе питання, що б досягти таких висот якими якостями повинна володіти сучасна молода людина: скромність, милосердя, співчуття - ні! Жадібність, брехня, нахабство - це ті якості завдяки яким, на думку молодих людей можна досягти успіху [1;2]. Вплив школи на виховання особистості в сучасних умовах наближається до нуля! На рівні школи законодавчо вирвали виховну функцію, вчать формули і таблиці множення, але не виховують суспільство [3]. Що стосується вищої освіти в Європейському Союзі на відміну від нас, воно безкоштовне [7] Наша ж система повністю орієнтується на платну форму навчання. Дивним є, те що НЗО займаються освітніми послугами, а не вихованням молодих людей. Зараз учитель, наставник не затребуваний, молодій людині запропоновано навчання дистанційно через інтернет [4]

З часів стародавньої Греції де існували філософські школи, філософи вели діалог, а не монолог людини з неживою машиною як зараз. Людина опиняється в замкненій механістичній системі, яка функціонує за принципом нескінченного самооновлення заміни старих елементів на нові. У цій системі нове зовсім не обов'язково повинно бути кращим, ніж старе. Ця система породжує такий тип масової свідомості, який основною цінністю вважає споживання нових речей. Особливостями сучасної ситуації є динамізм, нерівномірність, суперечливість розвитку суспільства, що впливають на трансформацію критеріїв чи поведінських патернів. Люди втратили почуття критеріальної визначеності. Нове життя для свідомості пересічної людини є джерелом тривоги і водночас нових шансів. Людина постає перед необхідністю розв'язання проблеми адаптації до нових умов життя.

Електронні засоби масової інформації сформували принципово нову комунікативну культуру, в якій відбувається синтез тексту, аудіо- та відеомодальностей сприйняття. В результаті виникла культура віртуальності, в якій в єдиному цифровому просторі функціонують усі форми культурної спадщини [8; 9]. Як зазначав М. Вебер, ми живемо в епоху невизначеності, розчарування і втрати ілюзій, що породжують гіперпротиборство замість консенсусу та взаємозгоди. Секулярні ідейно-політичні конструкції, утопії і великі релігійні вчення минулих епох значною мірою перестали виконувати функцію мобілізаційних ідеалів. Вони або вичерпали себе, або зазнали банкрутства, або істотно ослабли, або дозволяють маніпулювати свідомістю людей. У наш час «на зміну п'ятисотлітньому пануванню гутенбергівської Галактики як доміанти інформаційних потоків і комунікативних відносин індустріального суспільства прийшла Всесвітня павутина, яка радикально змінила архітектуру, основні закономірності й регулятори соціального життя попередніх епох. Комп'ютер вперше об'єднав матеріально-енергетичні аспекти буття з інтелектуальними та емоційними сторонами людської

психіки. Те, що раніше вважалося абстрактною протилежністю матерії і свідомості, тепер має статус продуктивного синтезу «заліза і кремнію» з когнітивними напрацюваннями та програмним забезпеченням функціонування Мережі. Інтернет часто відреконструюють інтелектуальним засобом, за допомогою якого людина здобуває інформацію і забезпечує спілкування з навколишнім світом в планетарному масштабі [5]. Для багатьох користувачів «Інтернет перетворюється з царства знань у царство інформації, іншими словами, в «другу реальність», яка поступово витісняє зі свідомості конкретне людське життя [5].

"Позитивна свобода" – це свобода, в якій людина може бути автономною і унікальною, не втрачаючи при цьому відчуття єдності з іншими, відчуває себе частиною цілого світу і в той же час не залежить від нього. Досягнення позитивної свободи потребує від людей спонтанної активності в житті. Любов і праця – це ключові компоненти, з допомогою яких здійснюється позитивна свобода через виявлення спонтанної активності. Завдяки любові і праці люди знову об'єднуються з іншими, не втрачаючи при цьому своєї індивідуальності і цілісності. Інформаційне суспільство створює умови для повної реалізації людиною своїх потреб: потреб людини в спілкуванні; потреб людини в між індивідуальних зв'язках; потреб людини в творчості як однієї із значущих потенцій людини; потреб у відчутті глибинних коренів, які гарантують безпеку і стабільність буття; потреб в стремлінні пізнання себе і засвоєння свого буття.

Для інформаційної доби головною цінністю є творчість як матриця діяльнісно-активного способу буття людини в інформаційному світі і вільна діяльність людини як один із виявів буття свободи, що створює нові об'єкти і якості, схеми поведінки і комунікації. Це такий процес людської діяльності, який направлений на створення якісно нових матеріальних і духовних цінностей, що характеризується якісно новим і неповторним, оригінальним і історично–унікальним змістом. Творчість - це така специфічна діяльність людини, яка передбачає людину-творця як суб'єкта творчо-перетворюючої діяльності. Творчість як матриця діяльнісно-активного способу буття людини в інформаційному світі - це один із активних станів чи проявів людської свободи, вільна діяльність людини, створення останньою чогось нового, раніше не бувшого, це прозріння самої людської істоти. Пошуки можливостей і шляхів самозаміни людини з'явилися при створенні цілого ряду близьких по смислу методик спілкування: людські відносини, соціометрія, "невидимі коледжі", "гідротехніки", групова динаміка тощо. Вони були націлені на вироблення схем взаємодії, пов'язаних з самореалізацією людини і направлені на втілення в життя предметно–практичних результатів. Адже, творчість – це створення нового, що має позитивну суспільну значущість, сприяє прогресивному розвитку людини, в контексті яких пріоритети віддаються культурно-інформаційним текстам.

Творчість як матриця діяльнісно-активного способу буття людини в інформаційному світі – це процес людської діяльності, усвідомлена і активна діяльність, яка направлена на пізнання і перетворення конкретно-наявної реальності. Не випадково Уайтхед писав: "Процес творчості є формою єдності універсуму". Творчий пошук людини все більше зумовлюється когнітивними, а не репродуктивними зусиллями людини, вирішенням проблем методом "проб і помилок", а не знаходженням суті пошуку. Саме тому творчість на різних рівнях пізнання – це ствердження людини в своїй потенційності і актуалізації, результат самодовільної створюваної позитивної, а не негативної діяльності, "свободи задля чогось", а не "свободи від чогось", початком якої є створення ідеальної моделі і втілення її в конкретну реальність.

Нова якість продукту творчості виникає тільки тоді, коли дві чи більше відносно автономних систем знання поєднуються в одну – нову систему. Саме людський інтелект є продуктом людської творчої діяльності. Джерелом творчої стратегії слугує принцип узагальнення по аналогії, здатність людського розуму побачити загальне в глибоко-урізноманітному середовищі, абстрактного мислення людини. Види творчої діяльності в самому загальному вигляді репрезентують собою матриці діяльнісно-активного способу буття людини в інформаційному світі: 1) діяльність, яка направлена на прийняття принципово нових рішень; 2) діяльність по переробці цього нового з метою визначення принципово нової можливості його практичної реалізації; 3) діяльність по впровадженню нових ідей в життя, їх об'єктивації в тих чи інших матеріальних і духовних формах; 4) діяльність щодо пошуку об'єктивної інформації.

Однією з характеристик творчості є широта мислення, здатність людини вирватися з вузького кола ідей. Супутником творчості є широкий кругозір людини, гнучкість і широта думки, цілеспрямованість у пошуку, яка неминуче передбачає самостійну постановку проблеми, а тим більше її розв'язання:, що породжує рішучість у тому, щоб переглянути усталені канони мислення і буття. Креативність, як здатність до творчої діяльності, вимагає розвитку усіх духовних якостей людини, постійної праці над собою. На думку С.Л.Франка, кожна людина є, хоча в малій мірі чи потенційній формі, творцем культурних цінностей-нормативів-парадигм. Скрізь, де ціль діяльності породжується із глибини людського духу, має місце творчість. Творчість – це специфічна видова особливість людини, що виділяє людину із тваринного світу і природи, виступає джерелом праці, свідомості, культури, всієї тієї "другої природи", яку людина вибудовує над природними умовами свого повсякденного існування. Творчість – це один із найважливіших шляхів виходу гри за межі зовнішньої продуктивної результативності людської діяльності і свободи, що проявляється в ціннісно-аксіологічних орієнтаціях особистостей.

Цінність творчості нерозривно зв'язана з долею цивілізації, є смыслом людської історії і самої людини. Це одна із центральних проблем світогляду і повинна розглядатися у широкому контексті загальнолюдської культури вселюдського, національного і індивідуального. Головною умовою творчості є самотворчість, яка звеличує людину, робить її розумнішою, добрішого, одухотвореною. Творити самого себе – це прагнути до максимуму відтворення своєї людяності, добра, любові, справедливості. Творчість як матриця діяльнісно-активного способу буття людини в інформаційному світі – це не тільки особлива діяльність, але й сам спосіб життя людини. Поки існує людство, творчість буде самою таємничою і самою великою загадкою буття, говорив М.Бердяєв. Творчість – це один із станів внутрішньої духовної культури людини, форма людської діяльності, в якій людина виходить за межі своїх звичаєвих функцій чи утилітарного використання чогось. Мета творчості як духовного світу людини у підтримці свого іманентного процесу духовного самоствердження, властивих людині інтересів і правил взаємодії, комунікації тощо. Цінність творчості є процесом, в якому людина відкриває можливості подолання своєї одномірності, розірваності своєї свідомості і буття, елементарності існування. Цінність творчості – це силове поле руху переживань людини, коли розум, свідомість, почуття, мислення "опосередковані безпосередньо"; це один із специфічних, дійсно буттєвих станів, в якому людина здійснює своє самостворення.

Так, Ф.Шиллер розглядає творчість як важливу характеристику суті людського буття. Істотний внесок в поняття творчості гри зробив нідерландський філософ і культуролог Йоган Хейзінга, автор фундаментального доробку "Людина граюча". Він вперше здійснив підхід до гри як всезагального принципу і джерела формування і функціонування культури. Гра, за Бахтінім, це "святкове буття народу", яке виступає невичерпним джерелом народної мудрості, свободи, фольклору, мистецтва. Значне місце гра, як одна із підвалин буття, займає у творчості Е. Фінка, учня Е.Гуссерля. Для нього гра являє собою специфічно людський феномен, який в той же час розглядається як загальнолюдська цінність. В грі, так само як і в творчості, людина виходить за межі "відведеної для неї природи", долає необхідність об'єктивних умов життя, виходить за їх межі, розширює свої можливості, здібності, потенції. Тому гра і творчість – це царство "рафінованої свободи", спосіб становлення особистості, є екзистенційним способом буття. В грі і творчості людина здійснює зв'язок з дійсним та ірреальним, об'єктивним і суб'єктивним. Основним полем реалізації цінності творчості є духовний світ людини. Творчість – це продукт культурно-історичної екзистенції, один із способів осмислення людиною свого буття, духовного і матеріального. Творчість як чуттєве опрацювання людини, її духовного стану стає інструментом вільного вибору людини, автономних самовираження людського Его. Тезаурус цінності творчості пов'язаний з процесом самовиховання, самовдосконалення, самоствердження людини як

особистості; протиставляється звичаєвій, утилітарній, практичній діяльності і характеризується переживанням задоволення від самого процесу діяльності.

Для цінності творчості як матриці діяльнісно-активного способу буття людини в інформаційному світі важливим є стан духовної активності людини, різноманітні форми її актуалізації, врахування потенційної різноманітності смислів життя, пов'язаних з реалізацією свободи. Тому творчість є самопроекцією свого буття, розвитку сутнісних сил людини, що створює передумови до включення індивіда в складні переплетіння соціальних і економічних зв'язків, що потребує проектування такої моделі життєдіяльності, в якій акцентується вимога вільного самоздійснення розкріпаченого вибору людського менталітету.

Таким чином, творчість у гармонічно-онтологічному абрисі – це найважливіша умова природнього розвитку людської особистості, осмислення всезагального і особливого як фундаментальних вимірів людського способу буття. Вона виявляє залежність від розвитку сутнісних сил соціоіндивіда, залежить від її буттєвих вимірів, сприяє адаптації людини до мінливого оточуючого середовища, самостійного мислення, виконання своїх ролей і функцій. Творчість як матрицю діяльнісно-активного способу буття людини в інформаційному світі слід направляти на пошуки максимумів підвищення ефективності на всіх ланках суспільного прогресу, подолання кризового соціального соціуму, подолання деструктивності психіки, розірваності свідомості, підвищення високої моральності.

Література

1. Воронкова В. Гуманізація освіти, науки, політики, влади, суспільства / Воронкова В. // *Філософія освіти: наук. часопис*. 2007. № 1-2(7). С. 204-220.
2. Воронкова В. Г. *Метафізичні виміри людського буття (проблеми людини на зламі тисячоліть)* : монографія. Запоріжжя: Павел, 2000. 176 с.
3. Мельник В. В. *Культура буття людини як соціокультурний феномен Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2015. Вип. 60. С.253-268.*
4. Молодиченко В. *Свобода волі як підґрунтя морального вибору особистості* / В.В. Молодиченко // *Філософські обрії*, 2010. Вип. 23. С. 174–186.
5. Олексенко Р. І. *Особливості формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу*. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2017. 228 с.
6. Олексенко Р. *Формування культури засобами масової інформації* // *Fundamental and applied science*. 2015. С. 172-175.
7. Олексенко Р. І. *Філософія розвитку інформаційного суспільства в епоху глобалізації* // *Гілея: науковий вісник*. 2015. Вип. 98. С. 230-232.
8. Олексенко Р. *Епоха глобалізації, її вплив на інформаційне суспільство* // *П'ята всеукраїнська наукова конференція «Сучасні соціально-гуманітарні дискурси»*. 2015. С.56-59.
9. Шаров С., Постильна О. *Інформатизація освіти і виховання як вектор розвитку сучасного суспільства* // *Науковий вісник Мелітопольського держ. пед. ун.-ту. Серія: Педагогіка*. 2017. №18. С. 199–204.
10. Шарова Т., Шаров С. *Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів інформатики засобами творчих робіт*. *Молодь і ринок*. 2018. № 9 (164). 33–38.